

Аксіоми Ступки

Серпневе 70-річчя Богдана Сильвестровича Ступки на всіх нас звалилося несподівано. У цій цифрі – передчасність, немилосердність, навіть неймовірність.

Блискавична – на думку сторонніх спостерігачів – зміна вікового статусу трапляється хіба що з найкумирнішими кумирами. Вони, як рідні істоти, постійно на очах. Здається, роки їм не загрожують. У кольоровій уяві, що закарбувала екранно-сценічні картини, ці небожителі ніколи не старіють.

Найріднішого з небожителів Богдана Ступки це стосується безпосередньо. Його Орест із «Білого птаха з чорною ознакою» вже чотири десятиліття є образом-константою кількох поколінь. Проте наведені формули узагальненого ідолопоклонства далекі від Ступки. Він не вписується в один ряд із кимось. Щоб довести це, вдамося до аксіом – тверджень, які доводити не треба.

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Він може те, чого не можуть інші

Тепер уже й не пригадати, хто перший зухвало порівняв відомого артиста театру і кіно Богдана Ступку з Робертом Де Ніро. Не зовсім зрозуміло, чого саме стосувалася ця фривольна паралель. Хай там як, а вона аж ніяк не на користь американської зірки. Так, Де Ніро колоритний і може зіграти багато чого. Проте Ступка багатомірніший і може зіграти все.

Українець Богдан Ступка – актор великого калібру. До того ж він, на відміну від інших великокаліберних акторів, – приклад не зовсім типовий для сучасної історії культури. Передусім тому, що злетів над марною, коли всіх навколо лихоманило, коли всім було не до театру та кіно, коли колеги-артисти виправдовували самознищення власних талантів суспільними катаклізмами. Ні, він не стояв у цей час осторонь. Так само перебував у вирі процесів, але водночас вперто, скрупульозно торував власну дорогу. Як результат після ідіотичних 1990-х відбувся сплеск генія Ступки, його популярності, його надприродної затребуваності.

У ньому є те, чого немає в інших

Так, з-поміж співвітчизників-акторів він найзатребуваніший і не в останню чергу – за кордоном. Популярність Богдана Сильвестровича давно вихлюпнулася за межі України. Європейські колеги сприймають його як рівного серед найкращих. 1999 року француз Режис Варньє запросив Ступку у свою стрічку «Схід-Захід». Того самого року актор посприяв своєю грою успіхові знаменитого поляка Єжі Гоффмана: знявся в епопеї «Вогнем і мечем». 2003-го Гоффман знову не обійшовся без українського артиста: у картині «Коли Сонце було Богом. Стара легенда».

Три роки тому інша польська знаменитість – Кшиштоф Зануссі – зняв Богдана Сильвестровича в стрічці «Серце на долоні». Співпраця принесла акторові нагороду за найкращу чоловічу роль на Римському кінофестивалі. (До слова, щоразу в інтерв'ю нашому журналу пан Зануссі дуже тепло відгукується про свого українського друга.)

Звісно, за всієї небайдужості до Ступки невітчизняних кіношників, він був і залишається українським актором.

Останнім часом Ступку сприймають як козирного туза російського кіно (й театру також, бо лицедій неодноразово засвітився в тамтешніх антрепризах). Роман з режисерами північного сусіда триває вже багато років. За загальної кінокризи на пострадянському просторі Богдан Сильвестрович є цимесом найдорожчих і найцікавіших кінопроектів. Так було з гучним фільмом «Свої» Дмитра Месхієва (2004). Тоді актор отримав приз

за найкращу чоловічу роль на Московському міжнародному кінофестивалі. Того самого року доля подарувала актору вінок лаврів після «Водія для Віри» Чухрая (2004).

Остання п'ятирічка рекордна за кількістю ролей, зіграною Богданом Сильвестровичем. Кілька найпомітніших свіжих картин, які важко уявити без Ступки, – «Два в одному» Кіри Муратової, «Тарас Бульба» Володимира Бортка, «Щастя моє» Сергія Лозниці. Актор активно знімався й у серіалах. Що цікаво, поява Ступки в багатосерійці автоматично надає стрічці презентабельності, хоч там якою ця стрічка була б. Харизматичність його таланту складно виміряти. Так само, як важко виміряти його акторську плідність і шалену працездатність.

Замість резюме

Народний артист України Богдан Ступка народився 27 серпня 1941 р. на Львівщині. Закінчив студію при театрі імені М. Заньковецької (1961 р.) і театрознавче відділення Київського театрального інституту імені І. Карпенка-Карого (1984 р.). З 1961 р. – актор Львівського українського театру драми імені М. Заньковецької. З 1978 р. – актор Національного драмтеатру імені І. Франка. З 2001-го – на посаді художнього керівника Національного театру імені Івана Франка. Неодноразовий лауреат найвищих державних премій за театральні роботи.

69

Інші ніколи не будуть ним!

Вибрана фільмографія

- 1970 – «Білий птах з чорною ознакою».
- 1979 – «Забудьте слово смерть».
- 1987 – «Данило – князь Галицький».
- 1989 – «Камінна душа».
- 1991 – «Гріх».
- 1992 – «Тарас Шевченко. Заповіт».
- 1993 – «Єлисейські поля».
- 1993 – «Кайдашева сім'я».
- 2000 – «Чорна рада».
- 2004 – «Водій для Віри», «Свої».
- 2008 – «Серце на долоні».
- 2009 – «Тарас Бульба».
- 2010 – «Щастя моє».

Усі режисери знають: «на театрі» йому нема заміни. Ступка, викоханий акторськими традиціями театрального львівства, витягне своєю грою будь-яку прохідну виставу чи фільм. Точніше, зробить прохідне аншлаговим. 2001-го вийшла суперечлива картина «Молитва за гетьмана Мазепу» Юрія Іллєнка. Участь у фільмі Ступки – один із чинників, що цементував стрічку. Іллєнко зробив ставку на Ступку: і це був правильний вибір.

Богдан Ступка часто грав королів, гетьманів, генералів, генсеків, коротше, правителів високого польоту. А в реальному житті йому судилося побувати в іпостасі міністра (1999–2001 рр.). Відвідуючи тодішні пресконференції, на яких царював Богдан Сильвестрович, автор цих рядків подумки відзначала, що актор доволі органічний навіть у кріслі міністра культури і мистецтв. Інша річ, його це поприще чи ні?.. З усіх боків чулося задоволене прицмокування заздрісників, а також запитання-докір його таки симпатиків на кшталт: «Чого він там всівся?». А Ступці, цьому блискучому майстрові перевтілення, думаю, просто кортіло спробувати себе в чомусь іншому, ніж акторство. Так само авантюрно він взяв та створив кілька років тому Київський міжнародний кінофестиваль на чолі з собою. До речі, проект виявився доволі переконливим.

Урешті, вже десять років поспіль, відтоді, як залишив цей світ Сергій Данченко (гуру Богдана Сильвестровича), Ступка керує Національним драмтеатром імені І. Франка. Й тут він – не лише в іпостасі тренера, що грає. Наш герой має свій неповторний стиль художнього керівництва. Ступка оновлює колектив. Сам до постановництва не вдається, проте постійно запрошує висококласних режисерів, надаючи їм повну свободу експериментаторства.

Жага нового знання органічна для генія. Можливо, завдяки жадібній до пізнання вдачі все за його участі має платинову цінність.

Нереалізовані «доброзичливці» систематично пришпилюють Ступці отруйні ярлики, звинувачують його, людину світу, в служінні іноземним музам. По-перше, у всіх муз – громадянство спільне. По-друге, актор заслуговує виключно на оплески за те, що не прогав свого єдиного життя в очікуванні утопічного майбутнього українського кіно.

І ще. «Доброзичливці» не здогадуються, що власними зміїними укусами вони нейтралізують самі себе. Адже з кожним підступом падають дедалі нижче плінтуса. Знову і знову пасують перед висотою Богдана Ступки, якої ніколи не здолають.

Якщо все сказане видається довгезелезним дифірамбом, у цьому немає нічого виняткового. Так, зрештою, було задумано.